

Intervisie seksualiteit

Gent, 8 juni 2023

sam

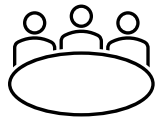
steunpunt mens
en samenleving

Overzicht

Voormiddag

- Deel 1
 - Nieuw seksueel strafrecht
- Deel 2
 - Ouderlijk gezag
 - Bekwaamheid
 - Beroepsgeheim

Namiddag

- Casusbespreking in groepjes

Deel 1. Nieuw seksueel strafrecht

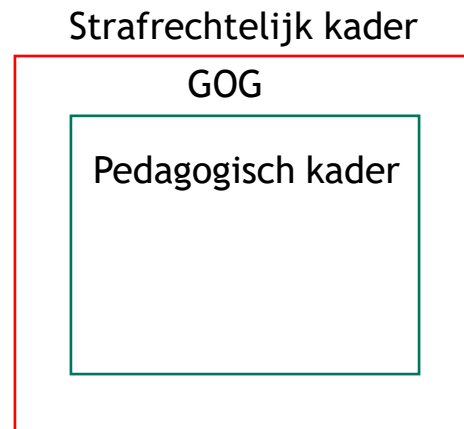
sam

steunpunt mens
en samenleving

Afbakening

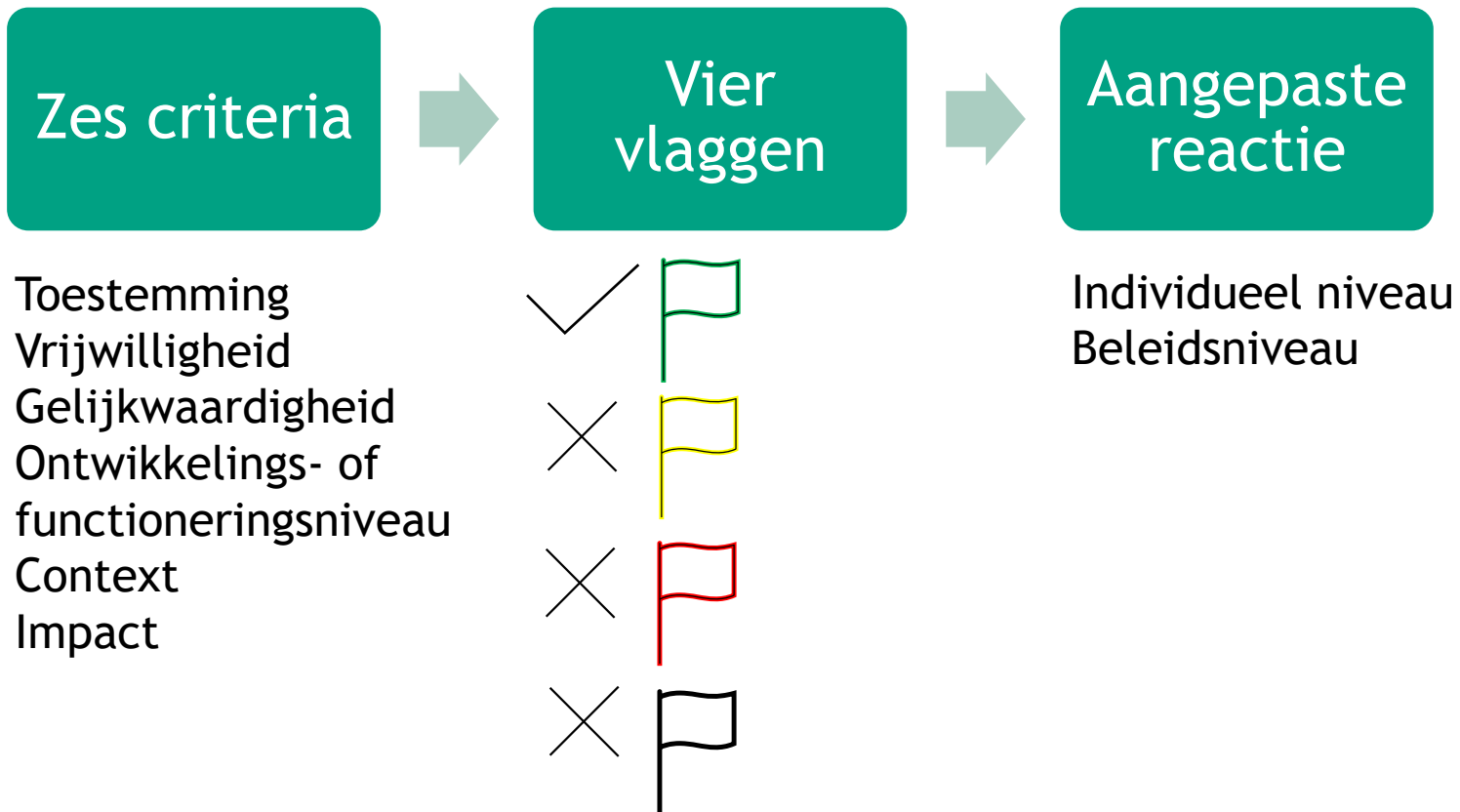
Strafrechtelijk kader vs. kader rond grensoverschrijdend gedrag
strafbaar - niet strafbaar

Strafrechtelijk kader vs. pedagogisch kader
negatief - positief

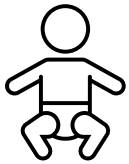
Pedagogisch kader. Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag? (alle leeftijden)

Het Sensoa Vlaggensysteem

Pedagogisch kader. Wat is 'normaal' seksueel gedrag? (-18)

0 tot 1,5

1,5 tot 3

3 tot 6

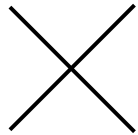
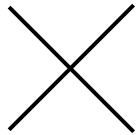
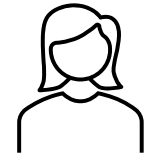
6 tot 11

12 tot 14

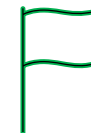
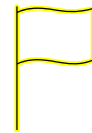
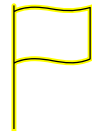
15 tot 17

Pornografische
interesse

Porno kijken

Porno kijken

Onderzoek in Nederland (2020)

Vaker seksueel actief, minder bescherming

- 72 % vs. 38 % (m)
- 82 % vs. 48 % (v)

Meer grensoverschrijding

- 41 % vs. 16 % (v)

Meer sexting

- Sturen: 28 % vs. 10 % (m/v)
- Ontvangen: 55 % vs. 27 % (m/v)

Openheid en kennis

- Toleranter tegenover diversiteit (v)
- Praten ook meer over seks met hun partner (m/v)
- Kennis van seksualiteit, soa en voortplanting op zelfde niveau (m/v)

Gevolgtrekking uit onderzoek

Goede balans vinden tussen **positieve** elementen die samenhangen met seksualiteit en intimiteit **versus** vrees voor **negatieve** gevolgen

Nieuw seksueel strafrecht

Strafbaar of niet?

In je blootje in een park zonnen

Abortus plegen als vijftienjarige zonder medeweten van je ouders

Een vijftienjarig koppeltje heeft seks

Een 14-jarige stuurt een naaktfoto naar zijn lief

....

Nieuw seksueel strafrecht

Seksueel strafrecht

- **Vier basismisdrijven (alle leeftijden)**
 - Aantasting van de seksuele integriteit
 - Verkrachting
 - Voyeurisme
 - Niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud
- **Seksuele uitbuiting minderjarigen (-18 jaar)**
 - Grooming
 - Ontucht en prostitutie
 - Beelden van seksueel misbruik van minderjarigen
- **Openbare zedenschennis (alle leeftijden)**
 - Extreme pornografie
 - Exhibitionisme

Basismisdrijven - Toestemming centraal

Art. 417/5 Strafwetboek:

Uit vrije wil gegeven

Beoordeeld in het licht van de **omstandigheden** van de zaak

Niet afgeleid uit de **loutere ontstentenis van het verweer** van het slachtoffer

Kan **op elk ogenblik** voor of tijdens de seksuele handeling **ingetrokken** worden

Voor elke **afzonderlijke** seksuele handeling

Zo simpel als thee

Basismisdrijven - Toestemming centraal

Art. 417/5 Strafwetboek:

Geen toestemming wanneer seksuele handeling gepleegd werd door gebruik te maken van kwetsbare toestand van slachtoffer waarbij **de vrije wil is aangetast** ten gevolge van **onder meer**

- Angst
- Invloed van alcohol
- Verdovende middelen
- Psychotrope stoffen of enige andere substantie met een soortgelijke uitwerking
- Een ziekte of een handicapsituatie
- ...

Geen toestemming als seksuele handeling gevolg is van een **bedreiging, fysiek of psychisch geweld, dwang, verrassing, list** of van enige andere **strafbare gedraging**.

Geen toestemming als gepleegd is ten nadele van een **bewusteloos of slapend slachtoffer**.

* *Weerlegbaar vermoeden.*

* *Onweerlegbaar vermoeden.*

Basismisdrijven - Toestemming centraal

Basisleeftijd = 16 jaar

Uitzonderingen 'naar beneden'

- 14 of 15-jarigen kunnen **wel** rechtsgeldig toestemming
 - < 3 jaar (kan 18+)
 - > 3 jaar (enkel -18)

Uitzonderingen 'naar boven':

- 16 en 17 jarigen kunnen **niet** rechtsgeldig toestemmen
 - Positie: gezins- of samenwoningscontext (incest)
 - Handelswijze: gebruik van erkende positie van vertrouwen, gezag of invloed
 - Aard handeling: daad van ontucht of prostitutie

Basismisdrijven - Toestemming centraal

Minderjarigen (-18) in een familiale context betrokken bij seksuele handelingen → geen toestemming mogelijk → **incest**

- tussen een minderjarige en een **bloedverwant of aanverwant in de rechte opgaande lijn** (=ouders, stiefouders, grootouders, overgrootouders...)
- tussen een minderjarige en (de bloedverwanten van) een **adoptant**
- tussen een minderjarige en een **bloedverwant of aanverwant in de zijlijn** tot de derde graad (=broer, zus, oom, tante...)
- tussen een minderjarige en ieder ander persoon die een **soortgelijke positie** heeft in het gezin (bv. pleegbroer, pleegzus, plusouder...)

Vier basismisdrijven

Aantasting seksuele integriteit (art. 417/7 Strafwetboek)

- Vgl. met redelijk persoon
- Heel wat hypotheses
 - Dader (zelf) op slachtoffer
 - Dader (via 3de die niet toestemt) op slachtoffer
 - Slachtoffer op dader
 - Slachtoffer op 3^{de}
 - Slachtoffer op zichzelf
 - Slachtoffer is getuige, zonder eigen deelname
- Ongeacht fysiek contact, geslacht, aard relatie

Vier basismisdrijven

Aantasting seksuele integriteit

- zuigzoenen tussen vader en kinderen
- gestes van een leerkracht, zoals knipogen of tong uitsteken
- moeder die dochter op mond kust om goedenacht te wensen.
- strelen hoofdhaar

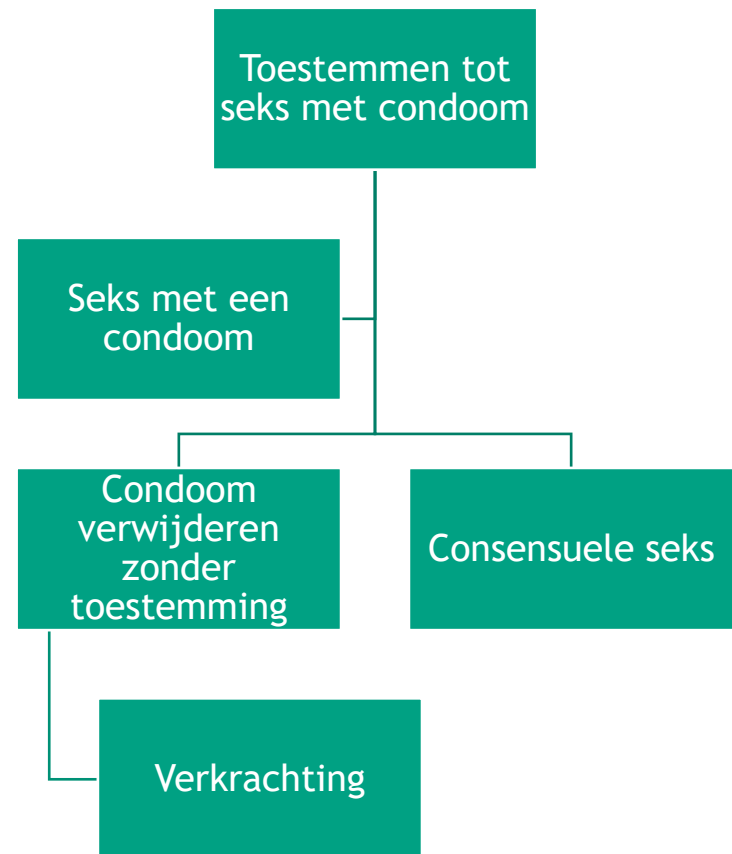
- opzettelijk betasten of zoenen borsten of geslachtsdeel

*Dit zijn voorbeelden uit de rechtspraak, om een indicatie te geven. Dit wil geenszins zeggen dat dit altijd toegelaten is/zal zijn, context en feitelijke omstandigheden zijn belangrijk.

Vier basismisdrijven

Verkrachting

- seksuele penetratie van welke aard (vaginaal, anaal, oraal)
- en met welk **middel** ook (lichaamsdeel of extern voorwerp)
- zowel door dader als door slachtoffer
- ook 'stealthing'

Ex-basketcoach vrijgesproken voor filmen van douchende meisjes

Een ex-basketcoach uit Diepenbeek die twee jaar lang stiekem jonge speelsters had gefilmd onder de douche, is door het hof van beroep in Antwerpen vrijgesproken. In eerste aanleg was hij nog veroordeeld tot achttien maanden cel met uitstel.

Belga

wo 06 mei 2015 11:52

Een recent arrest van het Hof van Cassatie zegt immers dat het stiekem filmen van een naakte persoon zonder diens toestemming geen aanranding van de eerbaarheid is, zolang er geen dwang of geweld wordt gebruikt en de beelden niet worden verspreid.

Vier basismisdrijven

Voyeurisme (art. 417/8 Strafwetboek)

- **rechtstreeks** (bv. zwembadgluurder in kleedhokje) of door middel van een technisch of ander **hulpmiddel** (bv. verrekijker)
- **zonder de toestemming** van die persoon of **buiten zijn medeweten**
- terwijl hij **ontbloot** (ruimer dan naakt) is of een **expliciete seksuele daad** stelt (bv. masturbatie), en
- terwijl hij zich in omstandigheden bevindt, waar hij in redelijkheid kan verwachten dat zijn **persoonlijke levenssfeer niet zal worden geschonden** (niet: naakt persoon op naaktstrand of in publieke sauna).

Vier basismisdrijven

Voyeurisme

Gedeeltelijk deepnudes

Upskirting

Nieuws Naaktfoto's

'Eveline' maakte meer dan 100 slachtoffers, onder wie vierde BV

Beeld Shutterstock / Lazy_Bear

De zaak van G.R. (29) uit Gent, die zich als 'Eveline' uitgaf om naaktfoto's en filmpjes van onder meer bekende Vlamingen te bemachtigen, wordt uitgesteld. De verdediging van de man vraagt bijkomend onderzoek. Uit het onderzoek blijkt intussen dat 'Eveline' meer dan 100 slachtoffers maakte, onder wie een vierde BV, zo schrijft 'Het Laatste Nieuws'.

REDACTIE 10 mei 2023, 07:31

Bron: <https://www.demorgen.be/snelnieuws/eveline-maakte-meer-dan-100-slachtoffers-onder-wie-vierde-bv-b5fc0280/>

Vier basismisdrijven

Niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud (art. 417/10 Strafwetboek)

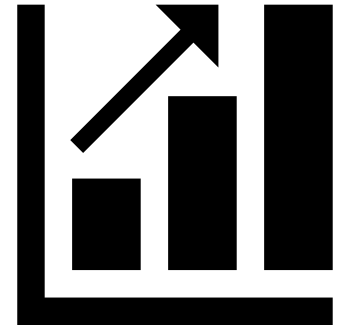
- ook al heeft die persoon ingestemd met het maken ervan
- ook al is die persoon niet herkenbaar op de beelden
- tonen of doorsturen naar één persoon is al voldoende
- minderjarigen **ALTIJD** niet-consensueel (zie verder)
- middelen om beelden snél offline halen:
 - rechtstreeks via rechter
 - via OM
 - niet-medewerking strafbaar

Verzwaarde misdrijven

Art. 417/12 tot 417/22 Strafwetboek:

- Dood tot gevolg
- Foltering, opsluiting of zwaar geweld
- Gepleegd onder bedreiging van een (voorwerp gelijkend op) wapen
- Na toediening van weerloosmakende of remmingsverlagende stoffen
- **Ten nadele van een persoon in kwetsbare toestand**
- **Ten nadele van een minderjarige onder 16**
- **Ten nadele van een minderjarige boven 16**
- Incest (-18)
- Intrafamiliaal (+18)
- Discriminerende drijfveer
- **Dader in gezags- of vertrouwenspositie**
- Met meerdere personen

Straf neemt toe

Seksuele uitbuiting van minderjarigen

Grooming (art. 417/24 Strafwetboek)

- Slachtoffer: alle minderjarigen (ook 16+)
- Dader: ook minderjarigen
- Seksueel getint gesprek
- Gevolgd door voorstel tot ontmoeting
- Effectieve ontmoeting niet vereist
- In essentie voorbereidende fase andere misdrijven

Seksuele uitbuiting van minderjarigen

Ontucht en prostitutie (art. 417/25 ev. Strafwetboek)

- Ruime waaier aan handelingen: aanzetten tot, ter beschikking stellen van een ruimte, reclame maken voor...
- “Het begrip **ontucht** omvat gedragingen van **grove zinnelijkheid en onzedelijkheid** in de brede zin die maatschappelijk als **buitensporig** worden beschouwd, onder meer **rekening houdende met de leeftijd** van de betrokken minderjarige, terwijl het begrip **bederf** slaat op het gevolg dat dergelijke handelingen hebben of kunnen hebben voor de seksualiteitsbeleving van de minderjarige.” (Cass. 17 januari 2012).

Seksuele uitbuiting van minderjarigen

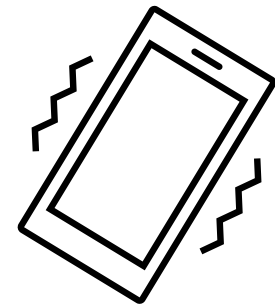
Beelden van seksueel misbruik van minderjarigen (art. 417/43 ev. Strafwetboek)

- Visuele weergave (≠ liederen of teksten) van seksuele gedragingen of geslachtsorganen voor seksuele doeleinden van:
 - echte minderjarigen
 - personen die eruitzien als een minderjarige
 - virtuele beelden
- Louter bekijken en bezit is strafbaar
- Actieve daad nodig ≠ toevallig op stuiten

Seksuele uitbuiting van minderjarigen

Beelden van seksueel misbruik van minderjarigen (art. 417/43 ev. Strafwetboek)

- Rechtvaardigingsgrond voor primaire sexting tussen minderjarigen 16+
 - Blijft verboden:
 - Primaire sexting
 - > -16
 - > Gezins- of familiecontext
 - > Erkende positie van gezag, vertrouwen, invloed
 - Secundaire sexting
- Beperkte bubbel

Alles op een rijtje

Koppeltje van 13 en 14

Seks met toestemming

Sexting met toestemming

Koppeltje van 14 en 15

Seks met toestemming

Sexting met toestemming

Koppeltje van 14 en 17,5

Seks met toestemming

Sexting met toestemming

Koppeltje van 15 en 18

Seks met toestemming

Sexting met toestemming

Koppeltje van 16 en 17

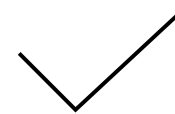
Seks met toestemming

Sexting met toestemming

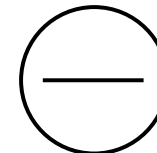
Koppeltje van 16 en 18

Seks met toestemming

Sexting met toestemming

OF

Sexting en ruimer

Sexting in eindtermen onderwijs

Edubox sexting ontwikkeld om bij te helpen

Richtlijnen Sensoa over seksuele voorlichting

18

1. Drie regels over herkenbaarheid

Toon geen herkenbare kenmerken zoals tatoeages, moedervlekken, littekens, ...

Toon je gezicht niet.

Zorg voor een neutrale achtergrond.

30

Sexting is dus grensoverschrijdend in deze gevallen:

- Wanneer je beelden van iemand anders verspreidt **zonder toestemming**. 😞
- Wanneer je **onder druk** wordt gezet om beelden te sturen. 😓
- Wanneer je iemand anders lastig valt door **ongevraagd seksueel expliciete inhoud** te sturen. 😡

35

Victim blaming

Victim blaming betekent letterlijk: het **slachtoffer de schuld geven**. Het is iets waar slachtoffers vaak mee te maken krijgen in hun omgeving. Die geeft hen het gevoel dat de situatie waarin ze terecht zijn gekomen, hun **eigen schuld** is.

Dit klopt echter niet! De **fout** ligt immers niet bij de persoon die de beelden heeft gemaakt en in vertrouwen heeft gestuurd, maar bij **degene die de beelden heeft verspreid**. Wees je daar dus altijd bewust van.

Je hebt het eigenlijk ook wel zelf uitgelokt hé... 😞

Openbare zedenschennis

Inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard vervaardigen of verspreiden (art. 417/51-52 Strafwetboek)

- Bv. bestialiteit
- Voor het overige is porno gedecriminaliseerd

Exhibitionisme (art. 417/53-54 Strafwetboek)

- Het **opdringen** aan andermans zicht (moet niet effectief gezien zijn) van de **eigen ontblote geslachtsdelen** of van een **seksuele daad** (bv. masturbatie) op een **openbare plaats** (bv. een park) of op een plaats die **zichtbaar is voor het publiek** (bv. in de wagen).
- In aanwezigheid van een minderjarige of een persoon die in een kwetsbare toestand verkeert is **verzwarende omstandigheid**

Beschermingsstatuten voor handelingsonbekwamen

- **Minderjarigen**

- Dader

- > <12 jaar: onweerlegbaar vermoeden van niet-verantwoordelijk
 - > >12 jaar: jeugddelinquentiedecreet (reacties) en seksueel strafrecht (beoordeling gedraging)
 - > Jeugdadvocaat

- Slachtoffer

- > Onverjaarbaar

- **Meerderjarigen onder bewind**

- In principe toerekeningsvatbaar: gewone toepassing seksueel strafrecht (beoordeling gedraging en sancties)
 - Eventueel ontoerekeningsvatbaar: internering (beoordeling rechter)

(c) Joris Snaet

Meld- en contactpunten

Child Focus

- Burgerlijk Meldpunt voor beelden van seksueel misbruik van kinderen
- Kan anoniem

Stop it now

- Luisterend oor, informatie, advies en ondersteuning aan personen die zich zorgen maken over hun gevoelens of gedrag naar minderjarigen, alsook aan hun naasten

Beleid binnen VAPH

- Procedure ontwikkelen rond preventie, detectie en gepast reageren (art. 42 kwaliteitsbesluit)
- Meldpunt (art. 43 kwaliteitsbesluit)
 - Verplichte melding bij misbruik t.a.v. gebruiker
 - > GOG (Sensoa Vlaggensysteem)
 - > Mogelijk seksueel misbruik (Strafrecht)
 - Vrijblijvende melding bij misbruik t.a.v. een personeelslid

Balans vinden tussen voorkomen misbruik en toestaan/ontplooiing seksualiteit

Recht op informatie en educatie:

- Met kennis van zaken eigen keuzes kunnen maken
- Aangepast aan ontwikkelingsniveau

Recht op privacy:

- Afspraken over plekken waar intimiteit mogelijk is
- Bescherming tegen willekeurige communicatie

Respect voor seksuele autonomie:

- Zelf keuzes kunnen maken over seksualiteit en beleving

Recht op kwaliteitszorg:

- Aanbod en toegang tot gezondheidsdiensten
- Seksualiteitsbeleving op veilige manier mogelijk maken

Nuttige sites

Grenswijs.be: ontwikkelen beleid rond seksueel gedrag

Zanzu.be: seksuele gezondheid in 14 talen

Sensoa.be: expertisecentrum voor seksuele gezondheid

Pauze

Einde deel 1 - seksueel strafrecht

sam

steunpunt mens
en samenleving